

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/179/2021
Identifikačné číslo spisu: 1215206591
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1215206591.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcu P. K., bývajúceho v V., Y. XXXX/XX, zastúpeného JUDr. Martinom Kellom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Šafárikovo námestie 4, proti žalovaným 1/ Všeobecná úverová banka, a.s., so sídlom v Bratislave, Mlynské nivy 1, IČO: 31 320 155, 2/ TOPA STAV s. r. o., so sídlom v Sverepci 446, IČO: 46 308 326, zastúpenej Advokátskou kanceláriou MATUŠOV s.r.o., so sídlom v Púchove, Ul. 1. mája 1455, za ktorú koná konateľ a advokát Mgr. Ján Matušov, 3/ MG STAV, s.r.o., so sídlom v Šali, Jarmočná 2265/3A, IČO: 44 438 290, 4/ PETO SK, s.r.o., so sídlom v Čadci, Mierová 2667/1B, IČO: 47 744 723, o určenie neexistencie práva a o určenie neplatnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 18C/137/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. júla 2020 sp.zn. 9Co/189/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalované 1/, 2/, 3/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

I. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. marca 2019 č.k. 18C/137/2015-696 konanie v časti o určenie, že žalovaná 2/ nie je majiteľom ani veriteľom žalobcu zo zmenky, ktorá bola vystavená dňa 5. júna 2006 ako blankozmenka na rad žalovanej 1/ na sumu 644.948,16 eur zastavil (výrok I.), vo zvyšku žalobu zamietol (výrok II.). Žalovaným 1/ a 3/ náhradu trov konania nepriznal (výrok III.). Žalovaným 2/ a 4/ priznal voči žalobcovi náhradu trov konania v plnom rozsahu. Zastavenie konania súd prvej inštancie odôvodnil poukazom na ustanovenie § 159 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) pre existenciu prekážky skôr začatého konania vedeného na Okresnom súde Bratislava V pod sp.zn. 3CbZm/107/2016. Vo zvyšku žalobu zamietol jednak v zmysle § 78 ods. 2 CSP, majúc za to, že nezistil žiadny dôvod neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky uzatvorenej dňa 7. marca 2014 medzi žalovanou 1/ a 3/, ďalej z dôvodu, že žalobca nebol dlžníkom žalovanej 1/ a preto ani existencia dohody o prednostnom postúpení

pohľadávky medzi žalobcom a žalovanou 1/ by nespôsobilá neplatnosť zmluvy o postúpení pohľadávky pre rozpor s ustanovením § 525 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a tiež podľa § 137 písm. d/ CSP pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení. Z tohto dôvodu sa už nezaoberal ďalšími žalobcom tvrdenými dôvodmi neplatnosti zmluvy. Žalobcom navrhované dokazovanie výsluchom svedkov zamietol z dôvodu, že preukázanie skutočností týmito svedkami nebolo pre posúdenie sporu relevantné. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 23. júla 2020 sp.zn. 9Co/189/2019 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP) a priznal žalovaným 1/ až 4/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobcovi v rozsahu 100% (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP). Uviedol, že zastavenie konania súdom prvej inštancie z dôvodu existencie prekážky litispencie skôr začatého konania sp.zn. 3CbZm/107/2016, v ktorom sa žalovaná 2/ domáha voči žalobcovi plnenia zo zmenky vystavenej dňa 5. júna 2006, bolo vecne správne. V konaní o plnenie zmenky si totiž súd musí prejudiciálne vyriešiť otázku vecnej legitimácie. Ide teda o totožnosť strán konania, ako aj predmetu konania, ktorý je nárokom uplatneným z rovnakého skutkového základu. Správnym bol aj záver súdu prvej inštancie, že nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov právneho vzťahu v súdnom konaní v zmysle § 77 a 78 CSP, keďže účastníkom zmluvy o kúpe nehnuteľností zo dňa 23. mája 2014, ktorej neplatnosti sa žalobca v konaní domáhal, bola aj spoločnosť Smart reality, s.r.o., ktorá však nie je stranou tohto sporu. Súhlasil aj so záverom o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, keďže určovací výrok by v tomto prípade nebol spôsobilý zlepšiť právne postavenie žalobcu, pretože sa nedomáha určenia, že on je vlastníkom nehnuteľností. Nedostatok naliehavého právneho záujmu bol daný aj v prípade určovacieho výroku, že žalované 2/ a 3/ nie sú majiteľmi a veriteľmi pohľadávky zo zmluvy o postúpení pohľadávky, žalobca totiž nie je účastníkom žiadneho z právnych vzťahov záporného určenia. Žalobca sa k otázke naliehavého právneho záujmu vyjadroval od počiatku abstraktne a bez špecifikácie ohrozenia svojho konkrétneho práva, či hrozacej objektívnej právnej neistoty, pričom ani v odvolacom konaní svoju argumentáciu nezmenil. Žaloba nie je v danom prípade nástrojom prevencie smerujúcim k nastoleniu právnej istoty, ale naopak k jej narušeniu a to bez zmeny právneho postavenia žalobcu, ktorý bol spoločníkom v spoločnosti Smart reality, s.r.o., nebol však dlžníkom zo zmluvy o postúpení pohľadávky. Z tohto dôvodu nemohlo dôjsť ani k odklonu od rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1Cdo 76/2007, keďže predpoklady pre posúdenie naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 CSP súd prvej inštancie nevyložil odlišne, resp. pripustil možnosť domáhať sa neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky, avšak za predpokladu preukázania naliehavého právneho záujmu, ktorý však v danom prípade absentoval. Nevykonanie žalobcom navrhovaného dokazovania súd prvej inštancie riadne odôvodnil a odvolací súd sa s týmto jeho odôvodnením stotožnil. K namietanému odklonu od rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 2Cob 272/2008 uviedol, že nejde o rozhodnutie spadajúce pod pojem „ustálená rozhodovacia prax súdov“. Za správny označil odvolací súd aj postup súdu prvej inštancie, ktorý sa po konštatovaní nedostatku naliehavého právneho záujmu už nezaoberal žalobou po stránke vecnej s poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1Cdo 91/2006, 2Cdo 231/2007. Odvolací súd nezistil ani nesprávny postup súdu prvej inštancie porušením predvídateľnosti súdneho rozhodnutia a nesprávneho vyhodnotenia dôkazov.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu v celom rozsahu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie pre vady konania s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f/ CSP, v dôsledku ktorých mu bolo znemožnené uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietal, že v konaní boli uskutočnené viaceré pojednávania, hoci jeho žaloba bola zamietnutá z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu, resp. prekážky litispencie. Skutočnosť, že súd vo veci vykonal tri pojednávania sama o sebe potvrdzuje existenciu naliehavého právneho záujmu dovolateľa na požadovanom rozsudku. Vyčítal súdu, že nevykonal dôkazy, ktoré navrhoval. Zároveň považoval odôvodnenia rozhodnutí súdov oboch inštancií za nedostatočné až arbitrárne. Dovolateľ mal za to, že prekážka litispencie pre skôr začaté konanie sp.zn. 3CbZm/107/2016 v skutočnosti neexistuje z dôvodu rozdielneho okruhu účastníkov oboch konaní a aj rozdielneho predmetu sporu. Nároky zo zmluvy o postúpení pohľadávok zakladajú širšiu škálu práv, než len nárok na zaplatenie, ktorého sa domáha spoločnosť TOPA STAV, s.r.o. voči žalobcovi v konaní

sp.zn. 3CbZm/107/2016. Okrem toho sa súd v tomto súvisiacom konaní bude musieť vysporiadať s otázkou prevodu pohľadávok vrátane zabezpečovacích inštrumentov len ako s otázkou prejudiciálnou, kým v prejednávanej veci ide o otázku meritórnu. K otázke existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení dovolateľ uviedol, že mu reálne hrozí škoda veľkého rozsahu, pretože žalovaná 2/ realizovala záložné právo k bytovému domu za neprimerane nízku cenu. Zároveň si uplatnila voči nemu aj nárok zo zmenky a voči jeho manželke a deťom vedie konanie o neúčinnosti právnych úkonov. Ak by bol žalobca v tomto konaní úspešný, odpadli by tým ďalšie súdne spory, vrátane sporov, ktorými sa bude domáhať neplatnosti prevodov nehnuteľností na ďalšie osoby. Výtýkal odvolaciemu súdu, že neprihliadol na rozsudok najvyššieho súdu sp.zn. 1Cdo/76/2007, z ktorého vyplýva, že aj dlžník je oprávnený domáhať sa určenia neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok a tiež na rozhodnutie českého najvyššieho súdu sp.zn. Cdon1690/97, ktoré vyvracia záver odvolacieho súdu, že len účastník právneho úkonu sa môže domáhať vyslovenia neexistencie práva. Z týchto dôvodov považoval závery odvolacieho súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení za nesprávne. Dovolateľ ďalej tvrdil, že v rovnakom prípade rozhodol Krajský súd v Bratislave odlišným spôsobom a preto bol odvolací súd povinný odôvodniť tento svoj odklon, avšak tak neurobil a jeho rozhodnutie je tak prejavom svojvôle. Navrhol, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolacie dôvody uvádzané žalobcom sú opätovným zopakovaním jeho tvrdení zo základného konania, ktoré boli vyvrátené a preukázané dôkazmi. Žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, pretože existenciu dohody žalovanej 1/ ako banky a úverového dlžníka spoločnosti Smart reality, s.r.o., v zmysle § 525 ods. 2 OZ o nemožnosti postúpenia pohľadávky nepreukázal a zároveň nie je úverovým dlžníkom v zmysle § 525 ods. 2 OZ. Pojednávania v spore boli odročované z dôvodov na strane žalobcu. Mala za to, že počas konania neboli porušené práva žalobcu. Z týchto dôvodov žiadala, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

5. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že súdy správne posúdili existenciu prekážky litispendencie, vychádzajúc z rovnakého skutkového základu (zmenky) pre žalobu o plnenie v konaní sp.zn. 3CbZm/107/2016 ako aj pre žalobu o určenie v tomto konaní. Argumentáciu žalobcu považovala za účelovú s poukazom na návrh na prerušenie konania podaný žalobcom v konaní sp.zn. 3CbZm/107/2016 do rozhodnutia v prejednávanom spore. Za správny označila aj záver súdov o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení, keďže sám nebol účastníkom právnych vzťahov, ktorých určenia neplatnosti sa domáha. Vzhľadom k tomu, že žalobca nebol ani dlžníkom z úverovej zmluvy, z ktorej pohľadávka vznikla, nie je možné na vec aplikovať rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 1Cdo/76/2007, na ktoré poukazoval. Konštatovala, že námietky žalobcu z hľadiska ich obsahu smerujú proti skutkovému a právnomu posúdeniu veci súdmi a preto nie sú spôsobilé naplniť dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP. Pojednávania súdu vo veci boli opakovane odročované z dôvodov na strane žalobcu. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považovala za dostatočné a vecne správne. Mala za to, že žalobca mohol riadne realizovať svoje procesné práva v priebehu konania. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania.

6. Žalovaná 3/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že je nedôvodné, stotožňuje sa s argumentáciou súdov ohľadom nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení neplatnosti zmluvy, ktorej žalobca nebol účastníkom. Poukázala na znenie ustanovení zmluvy o úvere, ktorej predmetom bola postúpená pohľadávka a z ktorých je zrejmé, že tvrdenie žalobcu, že sa mal stať majiteľom tejto pohľadávky on, je bezpredmetné. Konštatovala, že žalobca v dovolaní napáda skutkové a právne závery súdov, čo však nenaplnia podstatu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP. Žiadala, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol a priznal jej náhradu trov dovolacieho konania.

7. Uznesením Okresného súdu Bratislava II z 25. marca 2021 č.k. 18C/137/2015-993 bolo dovolacie konanie zastavené v časti o určenie, že žalovaná 2/ nie je majiteľom a veriteľom pohľadávky zo zmluvy o postúpení pohľadávky, ktorá bola uzatvorená dňa 7. marca 2014 medzi žalovanou 3/ ako postupcom a žalovanou 2/ ako postupníkom; a v časti o určenie, že zmluva o kúpe nehnuteľností uzatvorená dňa 22.

mája 2014 medzi spoločnosťou Smart reality, spol. s r.o., ako predávajúcim a žalovanou 4/ je neplatná.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

9. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je tu skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

12. Vzhľadom k čiastočnému zastaveniu dovolacieho konania v časti o určenie, že žalovaná 2/ nie je majiteľom a veriteľom pohľadávky zo zmluvy o postúpení pohľadávky, ktorá bola uzatvorená dňa 7. marca 2014 medzi žalovanou 3/ ako postupcom a žalovanou 2/ ako postupníkom; a v časti o určenie, že zmluva o kúpe nehnuteľností uzatvorená dňa 22. mája 2014 medzi spoločnosťou Smart reality, spol. s r.o., ako predávajúcim a žalovanou 4/ je neplatná, sa dovolací súd zaoberal iba dovolacou argumentáciou žalobcu vzťahujúcou sa k dovolaním napadnutému potvrdzujúcemu výroku odvolacieho súdu o zastavení konania.

12.1 Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť podaného dovolania v tejto časti z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12.2 Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany (účastníka konania) nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti).

13. Dovolateľ uviedol, že k znemožneniu uskutočňovania jeho procesných práv došlo v dôsledku toho,

že súd prvej inštancie nariadil pojednávanie vo veci, hoci nakoniec jeho žalobu zamietol z dôvodu prekážky litispendencie. K tejto námietke je potrebné uviesť, že z povahy veci je vylúčené, aby nariadením pojednávania mohlo dôjsť k znemožneniu uskutočňovania procesných práv strany sporu, keď práve pojednávanie je tým procesným inštitútom, na ktorom sa vytvára strane sporu priestor pre realizáciu jej procesných a ústavnoprávných oprávnení akými sú napr. právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo predniesť žalobu, právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, právo na verejné vyhlásenie rozsudku atď. Z obsahu spisu a zápisníc z pojednávanií dňa 4. októbra 2017, 10. januára 2018, 16. januára 2019 a 27. marca 2019 (č.l. 363, 382, 521, 591 spisu) pred súdom prvej inštancie je zrejmé, že tieto procesné oprávnenia v prípade žalobcu boli zachované. Vzhľadom k tomu, že žalobca sa v konaní domáhal okrem určenia, že žalovaná 2/ a žalovaná 3/ nie je majiteľom zmenky ani veriteľom žalobcu zo zmenky, aj ďalších nárokov, postup súdu prvej inštancie, ktorý zvolil prejednanie sporu a rozhodnutie o čiastočnom zastavení konania pre nedostatok procesnej podmienky až v rozhodnutí o veci samej, nemôže mať za následok ujmu na procesných právach žalobcu, keď je zrejmé, že pojednávania sa týkali ostatných nárokov žalobcu, ktoré neboli postihnuté nedostatkom procesnej podmienky konania. Pri existencii nedostatku procesných podmienok, ktorý môže nastať v ktoromkoľvek štádiu konania, je podstatné to, že súd o žalobe nemôže meritórne rozhodnúť, avšak konať vo veci môže. Navyiac z obsahu spisu je pritom zrejmé, že k ustáleniu žalobného petitu, resp. jeho rozšíreniu žalobcom o určenie, že žalovaná 2/, 3/ nie je majiteľom zmenky ani veriteľom žalobcu zo zmenky (viď č.l. 385 spisu), ktorej časti sa prekážka litispendencie týkala, došlo až na treťom pojednávaní dňa 16. januára 2019, na ktorom súd prvej inštancie pripustil zmenu žaloby v tomto znení (č.l. 522 spisu). Až v tomto okamihu mohol súd reálne pristúpiť k skúmaniu a zisteniu procesnej podmienky litispendencie, čo aj urobil a na následnom pojednávaní vo veci rozhodol o zastavení konania v tejto časti.

14. Ďalej dovolateľ zmätočnosťnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP vyvodil z postupu a rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý nesprávne vyhodnotil existenciu prekážky litispendencie v konaní a potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania, čím mu odňal právo na spravodlivé rozhodnutie vo veci.

14.1 Najvyšší súd už v judikátoch R 23/1994 a R 4/2003 považoval za prípad odňatia možnosti konať pred súdom postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie alebo konanie zastavil alebo odvolací súd odmietol odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané. Uvedený záver má oporu aj v rozhodnutiach vydaných za účinnosti Civilného sporového poriadku (sp. zn. 3 Cdo 105/2019, 8 Cdo 156/2019, 7 Cdo 72/2019, 6 Cdo 163/2018, 2 Cdo 195/2018). Z tohto dôvodu sa dovolací súd zaoberal argumentáciou žalobcu, avšak dospel k záveru, že postup aj rozhodnutia súdov nižších inštancií boli vecne správne.

15. Ustanovenie § 159 CSP, podľa ktorého začatie konania bráni tomu, aby o tom istom spore prebiehalo na súde iné konanie; ak na súde prebieha o tom istom spore iné konanie, súd zastaví konanie, ktoré sa začalo neskôr; vyjadruje tzv. prekážku litispendencie alebo inak povedané prekážku veci začatej. Litispendencia bráni tomu, aby na súde prebiehalo iné konanie v tej istej veci. Táto prekážka vzniká (je daná), ak na ktoromkoľvek súde v Slovenskej republike je začaté konanie, ktoré má rovnaké strany sporu, rovnaký predmet konania a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo. Pokiaľ ide o totožnosť strán sporu, táto je daná aj vtedy, ak pôvodná strana sporu v prvom konaní je vystriedaná právny nástupcom v druhom konaní (musí byť však ako právny nástupca pôvodnej strany sporu označený), a tiež vtedy, ak strany sporu v druhom konaní vystupujú v opačnom procesnom postavení. Litispendencia je procesnou prekážkou konania, ktorú musí súd z úradnej povinnosti odstrániť, a to bez zreteľa na to, kedy túto prekážku zistí, alebo kedy táto prekážka vznikla. V takom prípade vždy konanie zastaví. Spravidla zastaví konanie o návrhu, ktorý bol podaný neskôr. Pre posúdenie, či tu je prekážka začatej veci, je rozhodujúci stav v čase rozhodnutia v neskôr začatom konaní (R 97/2003).

16. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že v čase rozhodovania súdov nižšej inštancie sa žalovaná 2/ domáha voči žalobcovi v konaní sp.zn. 3CbZm/107/2016 začatom na Okresnom súde Bratislava III dňa 20. augusta 2014 plnenia zo zmenky vystavenej dňa 5. júna 2006 na sumu 644.948,16 eur.

17. Pokiaľ ide o námietku dovolateľa, že v tomto konaní nie je daný totožný okruh strán sporu, dovolací súd sa plne stotožňuje s vysvetlením, ktoré poskytol na základe tej istej odvolacej námietky žalobcu, už odvolací súd (viď str. 5 bod 12 rozsudku odvolacieho súdu). Totožnosť strany sa pri prekážke litispendencie neurčuje z hľadiska procesného postavenia. Nie je prekážkou vzniku litispendencie z dôvodu totožnosti strán sporu, že v dvoch súčasne prebiehajúcich konaniach nevystupujú úplne identické strany z dôvodu, že v jednom z konaní sú stranami aj ďalšie osoby, prekážka litispendencie sa neuplatní všeobecne, ale len voči stranám, ktoré sa v oboch konaniach prelínajú (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 5 Cdo 280/2010, 8Cdo 139/2017).

18. K námietkam dovolateľa vo vzťahu k totožnosti predmetu sporu a dôsledkom posudzovania predbežnej otázky v sporoch o plnenie dovolací súd uvádza nasledovné. Súd v konaní o žalobe na plnenie spravidla predbežne skúma a posudzuje otázku (ne)existencie práva alebo právneho vzťahu, z ktorého sa plnenie vyvodzuje, ktorá otázka by sa v prípade neskôr začatého konania o určovacej žalobe stala samostatným predmetom konania a rozhodnutia súdu. Aj keď ide o posúdenie otázky predbežnej, ktorá sa výslovne neuvádza vo výroku súdneho rozhodnutia, pokiaľ nevyhnutnou podmienkou rozhodnutia súdu o žalobe na plnenie je práve posúdenie predbežnej otázky (vychádzajúc z právnej podstaty žalovaného nároku), ktoré sa odrazí v spôsobe rozhodnutia súdu o žalobe na plnenie a konečným spôsobom v celom rozsahu ju vyrieši, vzniká tu prekážka litispendencie pre určovaciu žalobu a to bez ohľadu na to, že ide o posúdenie (iba) prejudiciálne. Je tomu tak preto, aby sa zabránilo existencii dvoch vzájomne si odporujúcich súdnych rozhodnutí o tej istej otázke.

19. Pokiaľ ide o posúdenie totožnosti žalôb z hľadiska predmetu sporu, je potrebné vychádzať z tzv. teórie identity skutku. To znamená, že ten istý predmet sporu je daný vtedy, ak v konaní ide o nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom, ktorý je vyvodzovaný z rovnakých skutkových tvrdení, t.j. z toho istého skutku. Pokiaľ ide o totožnosť predmetu sporov - o určenie neexistencie právnej skutočnosti a o plnenie, dovolací súd už judikoval, že požiadavka tej istej veci sa nespája vždy s tým istým nárokom uplatneným pred súdom; táto požiadavka je splnená, ak ide o podstatu uplatneného nároku. To znamená, že návrh, ktorý smeruje k súdu nemusí mať totožné znenie, ale základ tohto nároku musí byť spoločný (R 25/2017).

19.1 Podľa dovolacieho súdu niet pochybností o tom, že čo sa týka podmienky rovnakého skutkového základu nároku v prejednávanej veci, tá je splnená, keďže obe konania (zmenkové/o plnenie, určovacie) sa viažu na tú istú zmenku vystavenú dňa 5. júna 2006 na sumu 644.948,16 eur ako blankozmenku na rad žalovanej 1/. V konaní o plnenie zo zmenky bude súd posudzovať prejudiciálne otázku aktívnej legitimácie žalovanej 2/, t.j. otázku, či je veriteľom a majiteľom zmenky, ako aj otázku platnosti predloženej zmenky v zmysle ustanovení zákona č. 191/1950 Zb. zmenkový a šekový zákon v znení neskorších predpisov. Ide teda o totožné právne otázky, ktoré by súd opakovane posudzoval aj v konaní o určovacej žalobe. Práve v dôsledku posúdenia tejto otázky (existencie práva majiteľa zmenky) súdom v zmenkovom konaní o splnenie povinnosti, návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu konzumuje určovaciu žalobu (či už kladnú alebo zápornú) o vlastníckom práve k zmenke v tomto sporovom konaní a vytvára prekážku začatého konania (obdobne R 110/2003). Obidva spory tak majú podľa dovolacieho súdu aj rovnaký predmet tak, ako už správne vo svojich rozhodnutiach konštatovali sudy nižších inštancií.

20. Pokiaľ ide o námietky dovolateľa týkajúce sa posúdenia platnosti postúpenia pohľadávky (kauzy), na zabezpečenie ktorej bola zmenka vystavená, tieto námietky môže žalobca uplatniť v zmenkovom konaní a to v rámci tzv. kauzálnych námietok v zmysle § 17 zákona č. 151/1950 Zb., ktorými sa žalobca ako dlžník zo zabezpečovacej zmenky môže brániť proti povinnosti plniť zo zmenky (viď obdobne Zdeňek Kovařík, Směnka jako zajištění, 1. vydanie, C.H. Beck, 2002, str. 7). Navyše v prejednávanej veci žalobca už tieto svoje námietky uplatnil a to v rámci samostatných určovacích petítov, ktorými sa domáhal určenia, že žalovaná 2/ a žalovaná 3/ nie sú majiteľmi a veriteľmi pohľadávky zo zmluvy o postúpení pohľadávky uzatvorenej dňa 7. marca 2014 medzi žalovanou 1/ ako postupcom a žalovanou 3/ ako postupníkom a následne medzi žalovanou 3/ ako postupcom a žalovanou 2/ ako postupníkom. Súd sa týmito námietkami žalobcu zaoberal a žalobu meritórne zamietol jednak pre nezistenie dôvodu

neplatnosti zmlúv o postúpení pohľadávky, neexistenciu dohody s dlžníkom podľa § 525 ods. 2 Občianskeho zákonníka a tiež pre nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení (viď str. 6 ods. 17 rozsudku súdu prvej inštancie). Žaloba o určení v prejednávanej veci tak nezahrňuje právne posúdenie takých otázok, ktoré nebudú posúdené v skôr podanej žalobe na plnenie a súčasne ktoré by neboli zodpovedané už v prejednávanej veci. Žalobcovi teda správnym rozhodnutím súdov o zastavení konania pre prekážku litispendencie nemohla byť a nebola spôsobená žiadna ujma na jeho procesných právach zakladajúca porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

21. K ďalšej námietke žalobcu, že súd nevykonal ním navrhované dokazovanie dovolací súd uvádza, že postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 226/2019, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 6 Cdo 69/2020, 7 Cdo 150/2018, 8 Cdo 187/2017). Výnimkou sú iba rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Z preskúmania obsahu spisu však nevyplýva, že by k takémuto prípadu závažných deficitov v dokazovaní došlo.

21.1 Je výlučne vecou súdu, ktorý z označených (navrhnutých) dôkazov vykoná (porov. § 185 ods. 1 CSP). Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci súdu korigovať návrhy strán na vykonanie dokazovania sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania a súčasne zabezpečiť, aby sa zisťovanie skutkového stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu podstaty prejednávanej veci nie je relevantný. Z uvedeného je zároveň zrejmé, že Civilný sporový poriadok strane konania priznáva právo vykonanie určitého dôkazu navrhnúť. Toto procesné oprávnenie žalobca v danej veci aj využil (nebolo mu odňaté). Súd prvej inštancie osobitne objasnil dôvody, pre ktoré zamietol predmetný návrh žalobcu, v odôvodnení rozsudku (viď str. 7 bod 18 rozsudku súdu prvej inštancie) a odvolací súd sa s jeho odôvodnením stotožnil, pričom dovolací súd považuje toto zdôvodnenie za primerané a vecne správne. Vzhľadom na uvedené je potrebné konštatovať, že týmto postupom súdov nedošlo k založeniu vady podľa § 420 písm. f/ CSP.

22. Napokon dovolateľ vo všeobecnosti tvrdí, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu bolo nedostatočné až arbitrárne. Uvedené tvrdenie však žalobca zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom žiadnym spôsobom nekonkretizoval a z obsahu dovolania nie je zrejmé, z akých dôvodov žalobca považoval odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu za nedostatočné, ani v čom mala spočívať jeho arbitrárnosť. Obsah spisu zároveň nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil, ani že jeho rozhodnutie je arbitrárne.

22.1 Súdny oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odvolací súd náležite zdôvodnil svoje potvrdzujúce rozhodnutie založené na právnom závere, že v konaní je daná prekážka litispendencie brániaca súdu vo veci rozhodnúť. Zároveň sa odvolací súd zaoberal aj podstatnými odvolacími argumentami žalobcu. Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobcu a v súlade s jeho právnym nazeraním na spor. Do práva na spravodlivý proces totiž nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

23. K dovolacej námietke, že odvolací súd sa odklonil od svojej rozhodovacej praxe, keď v rovnakom prípade vo veci sp.zn. 2Cob 272/2008 rozhodol odlišným spôsobom tak, že potvrdil rozhodnutie súdu

prvej inštancie o prerušení konania o zaplatenie nároku do rozhodnutia súdu o určení neplatnosti postúpenia tohto istého nároku, je potrebné uviesť, že o porušení práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je možné uvažovať až v situácii, ak všeobecný súd rozhodol v zásade v identických veciach na základe analogických skutkových zistení s diametrálne odlišným výsledkom a svoj názorový posun primeraným spôsobom neodôvodnil (I. ÚS 564/2012). Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave vo veci sp.zn. 2Cob 272/2008 bolo vydané v konaní o náhradu majetkovej ujmy, ktorá pohľadávka bola v priebehu konania postúpená na iný subjekt, pričom tieto zmluvy o postúpení pohľadávok boli následne napadnuté žalobou o určenie ich neplatnosti. Je zrejmé, že tak z hľadiska hmotnoprávneho ako aj procesného nejde vo vzťahu k prejednávanej veci o identický prípad. Z tohto dôvodu odvolaciemu súdu nevznikla povinnosť zdôvodniť svoje rozhodnutie vo vzťahu k žalobcom označenému inému rozhodnutiu toho istého krajského súdu.

24. Ďalšie dovolacie námietky, ktorými žalobca odôvodňoval existenciu naliehavého právneho záujmu na podanej určovacej žalobe, sa vzťahovali k tej časti rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorej bolo dovolacie konanie zastavené (por. bližšie bod 7.), a preto sa nimi dovolací súd nemohol vecne zaoberať.

25. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd nepovažoval žalobcom uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP za opodstatnený, a preto dovolanie ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

26. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.